

Harmonisatie asbestnormen

Asbest in grond blijft complex gehouden materie

De nieuwspagina's op internet van de laatste maanden liegen er niet om: "Asbest vrijgekomen na een grote brand" - "Malafide verwijderen van asbest, € 36.000 boete" - "Door asbestdaken zonder goot is grond op 200.000 plekken vervuild" en ga zo maar door. Honderden berichten over asbest waarbij de risico's voor de volksgezondheid prominent bovenaan staan.

Door: Cedrick Gijsbertsen en Koen Termeer

Over de auteurs:

drs. ing. C. Gijsbertsen en ir. K. Termeer zijn beide werkzaam als adviseur bij Wareco Ingenieurs.

Asbest is 'hot' en het is dan ook niet verwonderlijk dat emoties hoog oplopen bij het aantreffen van een asbestverontreiniging. De adviseurs die de asbestproblematiek beoordelen staan voor een lastige taak. Dit geldt zeker ook voor asbestverontreiniging in grond. De gevoeligheid van de asbestproblematiek zorgt hier voor sterk uiteenlopende meningen over de aanpak en de beoordeling van bodemonderzoeken. Niet zelden zit de bodemadviseur in een spagaat tussen de opvattingen van belanghebbenden over de aanpak en beoordeling. Het feit dat de huidige normen multi-interpretabel zijn en niet op elkaar zijn afgestemd, maakt het lastig om te adviseren over de juiste kosteneffectieve oplossing.

AFBEELDING 1: ASBEST!GEVAAR

De huidige regelgeving rondom onderzoek naar asbest in grond is complex en daarom voor zowel adviseurs als handhavers moeilijk uit te voeren. Dit is een voedingsbodem voor onnavolgbare discussies. Asbestonderzoek is vaak kostbaarder dan het regulier (NEN 5740) bodemonderzoek en opdrachtgevers zien veelal geen aanleiding om te vragen naar een NEN 5707-asbestonderzoek.

De markt (inclusief de overheid zelf) vraagt om goedkoper maatwerk en vraagt naar een NEN-5740 onderzoek inclusief indicatief onderzoek naar asbest. Bij dit indicatieve onderzoek worden de meest verdachte lagen of de lagen waarin gewerkt wordt, onderzocht op asbest.

Voor onderzoek naar asbest in de bodem zijn de randvoorwaarden vastgelegd in de BRL2000, protocol 2018 (2013), de NEN5707 (2003), de leeswijzer ADV 223 (2005) en de Circulaire Bodemsanering (2013). Om de randvoorwaarden omtrent asbestonderzoek in grond beter te laten aansluiten op de praktijk worden de bestaande NEN 5707 uit 2003 (en andere asbest gerelateerde normen) momenteel herzien. De uitgelezen kans om eenheid te scheppen in de normatieve documenten en regelgeving te versimpelen naar een haalbaar en handhaafbaar niveau. Hierdoor kan de onduidelijkheid worden verminderd.

LEEMTES IN BESTAANDE NORMATIEVE DOCUMENTEN

Waar liggen dan de leemtes in de huidige normatieve documenten? In onderstaande paragrafen behandelen we een aantal onderdelen waar wij als adviseur tegenaan lopen.

PUIN IN DE GROND?

Het is onduidelijk wanneer een locatie of bodemlaag asbestverdacht is. Met andere woorden; wanneer is een (kostbaar) nader onderzoek naar asbest in de grond noodzakelijk? Deze vraag

Iedereen wil goedkoper maatwerk

speelt niet alleen bij de adviseurs, maar ook bij de verschillende bevoegde gezagen in Nederland. De aanwezigheid van een puinbijmenging (ongeacht de samenstelling) is bij bevoegd gezag 1 aanleiding om volledig nader asbestonderzoek te eisen, bij bevoegd gezag 2 kan worden volstaan met een visuele beoordeling van de samenstelling van het puin. De huidige norm (NEN 5707) laat ook de ruimte om eigen interpretaties te maken.

AFBEELDING 2: MAAIVELDINSPECTIE BIJ NADER ASBESTONDERZOEK (FOTO: H. BRUINS, I.T.WORKS).

Eenzijds wordt verwezen naar verschillende typen puin (zoals metselpuin, betonpuin, asfalt, klinkers, straatstenen) die al dan niet asbestverdacht zijn, anderzijds wordt gesteld dat bij een puinhoudende bodem een locatie per definitie asbestverdacht is. Een gedegen studie naar de correlatie tussen asbest in de bodem en het aantreffen van puin is nooit uitgevoerd. In een statistische analyse van 1.088 asbestanalyses door Alliander (ingediend als toelichting bij de NEN-commissie) bleek de aanwezigheid van een bijmenging in het monstermateriaal niet significant van invloed te zijn op het asbestgehalte.

COMPLEXE MATERIE

Het huidige protocol is complex en bevat veel statistiek die voor veel bodemonderzoekers en handhavers moeilijk te begrijpen is.

De huidige asbestprotocollen zijn te complex

Deze constatering doen we bij de collegiale controle van onze rapportages, maar ook bij de beoordeling van asbestrapportages voor de overheid (meer dan 500 asbestonderzoeken op jaarbasis).

Bij de toetsing van deze grote hoeveelheid asbestonderzoeken komen wij weinig asbestonderzoeken tegen die volgens het protocol zijn uitgevoerd. Wij wijten dat aan de complexiteit van het protocol. In feite kan elk onderzoek op basis van het protocol worden afgekeurd. Als voorbeeld nemen we het vaststellen van de boven- en ondergrenzen voor het gehalte aan asbest in grond, per ruimtelijke eenheid (RE). Deze criteria zijn nu bepalend om te beslissen of een locatie voldoende is onderzocht of dat aanvullend onderzoek moet plaatsvinden om de verontreiniging met asbest verder in kaart te brengen. Wanneer het gemiddelde asbestgehalte binnen de RE lager is dan de interventiewaarde (100 mg/kg ds) wordt een tweede fase nader onderzoek vereist als de bovengrens boven de interventiewaarde ligt. De gevallen waar deze tweede fase nader asbestonderzoek ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd, zijn op één hand te tellen.

Het nadere asbestonderzoek is vooral toegespitst op ruimtelijke eenheden van maximaal 1.000 m² waarbij ruimte is om met een kraan te manoeuvreren. Bij bodemonderzoeken op kleine percelen waarbij een nader asbestonderzoek wordt verlangd, is sprake

van een relatief kostbaar onderzoek en onevenredig hoge onderzoeksinspanning. Op beide locaties geldt immers een gelijke onderzoeksinspanning voor de bovengrond (5 sleuven van 2 meter lang en minimaal 1 analyse).

De benadering van de werkwijze ten aanzien van asbest wijkt ook af van de overige onderzoeksprotocollen in de bodemwereld. Je kunt je afvragen waarom voor een verontreiniging met bijvoorbeeld zware metalen (die je in het veld niet kunt zien of ruiken) een eenvoudiger en eenduidiger protocol beschikbaar is dan het

Ook voor asbest een 'tussenwaarde'

geval is bij visueel herkenbare asbestverontreiniging. In beide gevallen gaat het om verontreinigingen die sterk heterogeen verdeeld in de bodem kunnen voorkomen en die risico's kunnen opleveren voor de omgeving. Vanuit dat perspectief is de vraag relevant in hoeverre dit een separate norm of een andere aanpak rechtvaardigt.

WAT VERANDERT ER IN DE NIEUWE NORM?

Op basis van de concept NEN 5707, gepubliceerd op 6 juni 2013, de gestelde vragen en de reacties op de vragen is er een redelijk beeld hoe de NEN5707 gaat veranderen.

De belangrijkste wijzigingen zijn dat het vooronderzoek wordt opgenomen in de NEN 5725 en dat na een verkennend asbestonderzoek bij een gemeten asbestgehalte van <50 mg/kg gewogen, er geen nader onderzoek meer nodig is. Daarnaast wordt de maximale deeltjesgrootte D95 gewijzigd in D100 en vervalt het gebruik van betrouwbaarheidsgrenzen rond het berekende asbestgehalte.

DE NORM HERZIEN, DUS DE LEEMTES ZIJN OPGELOST?

Het vooronderzoek asbest opnemen in de NEN 5725 is een goede eerste stap. Het gaat immers om het vergaren van voorinformatie op basis waarvan voor alle bodemverontreinigende stoffen een goed bodemonderzoek kan worden uitgevoerd. Asbest is geen verontreiniging die hierbij een andere status verdient. Na een vooronderzoek NEN 5725 moet een volledige en correcte hypothese kunnen worden gesteld die niet afhankelijk is van het type onderzoek. Bij een NEN 5740 onderzoek ten behoeve van het verwijderen van een ondergrondse opslagtank, moet dan dus

AFBEELDING 3: ASBESTSLEUF (FOTO: G. GISKUS, SIALTECH).

ook worden nagegaan of asbest verwacht kan worden. Immers: de tank wordt verwijderd, verontreinigde grond wordt zonnig afgevoerd en de verwijderaars komen in contact met grond. Zonder een volledig vooronderzoek kun je relevante bodemaspecten missen.

De discussie over de noodzaak van een nader asbestonderzoek als er puin in de bodem zit, zal na invoering van de aangepaste NEN 5707 minder vaak worden gevoerd. In een verkennend bodemonderzoek (met asbestgaten in plaats van door een kraan gegraven sleuven) worden grondanalyses gedaan waarna er, op basis van het gemeten asbestgehalte, geconcludeerd wordt of een nader asbestonderzoek noodzakelijk is. Een beoordelaar, acceptant of handhaver kan een onderzoek dat voldoet aan de gestelde minimale vereisten, niet eenvoudig afkeuren. Het door de markt gevraagde indicatieve asbestonderzoek is hiermee geformaliseerd.

AFBEELDING 4: ASBESTGAT (FOTO: G. GISKUS, SIALTECH).

De praktijk zal leren of een verkennend onderzoek waarbij meer dan 100 mg/kg, gewogen asbest wordt aangetroffen voldoende is om een sanering op te kunnen starten. Bij een aangetroffen gehalte tussen de 50 en 100 mg/kg, zal het complexere nader asbestonderzoek nodig zijn.

De gehanteerde statistiek rond de heterogeniteit bij een nader onderzoek blijft een lastig onderdeel van de NEN 5707. Weinig onderzoekers/handhavers zullen genoeg affiniteit hebben om deze statistiek correct te hanteren. Los van de vraag of de gehanteerde statistiek correct is, pleiten we ervoor om een berekening per RE te schrappen uit de norm en het gehalte (per laag) per monsterlocatie te berekenen. Voor asbest kent de Wet Bodembescherming geen volumecriterium en daarmee is het inhoudelijk foutief om een middeling of extrapolatie toe te passen over een oppervlakte van (veelal) 1.000 m².

De nieuwe norm NEN5707 bevat helaas nog steeds geen uitgewerkt rekenvoorbeeld. Dit is een gemiste kans tot harmonisatie van norminterpretaties. Gezien de kennis en kunde van de

Het ontbreken van een uitgewerkt rekenvoorbeeld in de nieuwe norm is een gemiste kans

normcommissieleden is het opmerkelijk te noemen dat het ontbreken van een rekenvoorbeeld verklaard wordt uit een gebrek aan tijd en financiële middelen. Met een goed rekenvoorbeeld kan veel financiële schade worden voorkomen.

CONCLUSIE

De normcommissie voor herziening van de NEN 5707 is na ruim twee jaar gekomen tot een eenvoudiger protocol voor onderzoek naar asbest in grond waarmee het veelgevraagde indicatieve asbestonderzoek is geformaliseerd. Naar verwachting zal het protocol in het derde kwartaal van 2015 formeel van kracht worden.

In veel gevallen zal een verkennend asbestonderzoek volstaan en zal de tussenwaarde van 50 mg/kg gewogen asbest fungeren als waarde om asbestverontreinigde locaties te onderscheiden.

De gewijzigde norm voor asbest in grond is een goede stap voorwaarts. Echter, om de norm daadwerkelijk goed te laten aansluiten bij de overige bodemnormen, is een verdere vereenvoudiging en harmonisatie nodig.

De normcommissie is (nog) niet zover gekomen dat het verkennend asbestonderzoek wordt opgenomen in de NEN 5740. Pas na deze integratie zal asbest als gelijkwaardige verontreiniging meegenomen worden bij het beoordelen van een bouwvergunning, een BUS-melding, het bepalen van V&G-maatregelen bij werken in verontreinigde grond, de acceptatie van grond en bij overwegingen rond aan- en verkoop van percelen. De logische integratie zal leiden tot een verhoging van de onderzoekskosten van circa 20%. Dit lijkt veel maar zonder deze aanpassing blijft het daadwerkelijk doen van een asbestonderzoek een keus die wordt uitgesteld tot het moment dat geroerd wordt in de grond. Dat is een veel groter financieel risico omdat je dan geconfronteerd kunt worden met onverwachte saneringskosten, projectuitloop, etc.